

Dr. Mészáros István püspök, tanszékvezető teológiai tanár önéletrajza¹

Ismeretes, hogy életkorom miatt a 2003. évben nyugdíjba vonultam, a Teológiai Akadémián az oktatói feladatomban a 2003 júniusában végbement vizsgáztatásokkal véget ért. De az is ismeretes, hogy az intézmény újraindításában és az oktatásban a rendszerváltás után, püspöki tiszteletből következően is cselekvően részt vettem. Ennek előzményei viszont a terjedelem rövidre szabott volta ellenére is rövid szakmai önéletrajzot kívánnak. Ebben csak a legfontosabb mozzanatok szerepelhetnek.

Ismeretes, hogy az önéletrajzi visszatekintésnek hosszabb távlatban az egész életutat megvilágító szerepe van. Egyszerű, de személyes hitben gazdag földműves családban születtem a Bodrogi Pácin községben, 1929-ben. Ez nekem később a kegyelmi kiválasztásnak és az elhívásnak jeleit mutatta. Anyai nagyanyám szinte prófétai lélekkel beszélt arról az időről, amikor én Isten szolgája leszek. Erőtlen látóképessége miatt az imádságos könyvből, szinte az iskolai időszak előtt, tanultam meg a folyamatos olvasást.

Gimnáziumi tanulmányaimat Sárospatakon végeztem, itt érettségiztem. A magammal vitt lelki kincsek kamatai tovább növekedtek. Ehhez járult az a sajátos körülmény, hogy a Felvidék visszacsatolása következtében már az ötödikes gimnazista is legációba mehetett, az ünnepeken igehirdetési szolgálatokat végzett. Korábban, 14 éves korig az ünnepi gyülekezetlátogatást a mendikáció előzte meg. Ebben is folyamatosan részt vettem. A legációs szolgálatokat 1944 pünkösdjén, 15 éves koromban kezdtem, teológiai tanulmányaim befejezéséig minden ünnepen gyülekezetekben szolgáltam ünnepi legátusként. Így korán megismertem a gyülekezeteket, úgy is, mint Isten népét. A Teológiára való jelentkezésben, majd a gyülekezeti szolgálat végzésében ez nagy segítséget jelentett.

Teológiai tanulmányaim éve alatt az ateista államhatalommal való ütközésnek sok mozzanata jelentkezett családomban is, személyes vonatkozásban is. 1951-ben az utolsó évet már a Debreceni Teológián végeztük. Jellemző adat, hogy 1951 nyarán, meszterkelt politikai indoklás következtében édesapám letartóztatásban volt, s e nyáron minden mezőgazdasági munkát saját kezemmel végeztem földünkön.

Debrecenből kerültem ki segédlelkészi szolgálatra. Szükséges megjegyezni, hogy teológus éveim alatt igen intenzíven foglalkoztunk a filozófiatörténet akut problémáival, éppen az ateizmus jelenségtörténetét vizsgálva. Szolgálati időm első éveiben 6 helyen végeztem segédlelkészi szolgálatot, majd 29 évig a kisgyőri gyülekezetben szolgáltam, mely családias lelki otthont és védelmet jelentett számomra, feleségemnek és itt született 3 gyermekünknek. E gyülekezetet is érintette a háború utáni ébredés pozitív hatása, s tagjaik mindenkor az élő Ige üzenetét várták a lelkipászortól.

Röviden összefoglalva: e létkör volt intenzív teológiai tanulmányaim ihletője és gazdagítója. Itt erősödött meg bennem a már addig is kialakult vélemény, hogy a teológia feladata – a legmagasabb tudományos szinten is: Isten országának építése, a gyülekezet folyamatos lelki megújulásának szolgálata. Bármilyen kultúrtörténeti kontextusban ér is a kihívás, a teológus, a teológia feladata – a szükséges párbeszéd mellett: az Isten élő kijelentésének vigasztaló, újító, a téves gondolkodást olykor ítéletes hangsúllyal kiigazító üzenetének a hirdetése. E nehéz terheket jelentő időben megerősödött

---

¹ Készült 2006 júniusában.

bennem az a meggyőződés, hogy az egyház tanítói szolgálata a bizonyágtétel szerves része, hogy e szolgáltatnak minden ágazatában a Krisztus élő testét kiábrázoló jelekre kell utalnia. Ennek áldott eredményeként, szolgálatom későbbi időszakában is, gyülekezeteink életének kérdései állottak szolgálataim és imádságaim középpontjában. Egyházunk bővülő intézményrendszere is a folyton megújuló gyülekezetekből nyerhet megújító áldásokat.

Az úgynevezett szakmai önéletrajzhoz tartozik annak a megvallása is, hogy bizonyos negatív tényezők nem akadályoztak meg a teológiai tudomány művelésében, sőt pozitív kihívásokat is jelentettek Isten élő Igéje közelében.

A személyemet érintő negatív egyházpolitikai megnyilvánulások a hitvallástétel motívumait ébresztették lelkemben. E rövid életrajz keretében csak kettőt említek. 1964-ben ösztöndíjra szóló meghívást kaptam a Princeton-i Teológiára. Ennek elfogadására nem kaptam lehetőséget: egyszerűen nem kaphattam nyugati útlevelet. Csak 1983-ban kerülhetett sor erre, amikor a Princeton-i szeminárium elnöke, James McCord levélben megírta, hogy elnökségének ez az utolsó éve, később már nem hívhat meg.

A doktori fokozat elnyeréséért is beadtam kérelmemet az 1960-as évek elején. Az ehhez szükséges dolgozatot is benyújtottam, melyet elfogadtak. Doktori vizsgára azonban csak 1978-ban kerülhetett sor. Isten kegyelméből hitben, meghasonlás és megalkuvás nélkül hordoztam ezeket. Boldog vagyok, hogy e jelenségek ellenére mindhárom gyermekem a lelkipásztori hivatást választotta, és ezt a mai napig örömmel végzi.

E rövid összegzés motívumai a teológiai oktatás jövőbeni feladatainak körvonalait is elének vetítik. Szükségesnek látom megemlíteni, hogy a sajátosan kedves falusi környezetből Miskolcra kerültem a nyolcvanas évek közepén, és ott szolgáltam az avasi gyülekezetben 20 esztendeig. Az ismert társadalmi változások következtében a város lakosságának létszáma felduzzadt a kollektivizálás kényszere folytán ideköltözött falusi lakossággal, akik egészen új és szokatlan körülmények között próbáltak itt meggyökeresni, otthonra találni. A rendszerváltás következtében ez a gazdasági és szociológiai képlet tovább bonyolódott, többek között a kohászat termelői tevékenységének zsugorodásával, s nyilvánvalókká lettek az új helyzet gyülekezeti, egyházi vetületei is. Nincs lehetőségünk itt az új missziói helyzet részletesebb elemzésére, csupán azt az ismert gondot említem, hogy – a város korábbi településtörténeti helyzetéhez képest – nehezzé vált a gyülekezeti határok meghúzásának feladata, mivel a városon belüli migráció, költözés mozgása is felgyorsult. Bizonyára más nagyvárosban is ismert az a körülmény, hogy a keresztelés után a konfirmációig eltelt időben a fiatal házások jelentős része már máshová költözött, így ha ők nem jelentkeztek, már nehéz megtalálni őket, vagy esetleg már más gyülekezet területén, vagy más városban laknak, mert az elhelyezkedés kényszere folytán a városból is elköltöztek. E nehéz missziói képletnek minden vonzataival együtt ismertté kell lennie a teológiai oktatásban is.

Sokat írtak már arról, hogy az európai gondolkodásban, a filozófiatörténetben nem a várt optimista fordulatok következtek be, sőt a hanyatlás nyilvánvaló jelei mutatkoznak. Az egzisztencializmus sajátos módon kérdőjelezte meg a racionalizmus optimizmusát. A „cogito, ergo sum” tétele bizonyos távlatban magában hordozza a kételkedés érveit. A „cogito” hatalmas, látszólagos kibontakozása mellett és ellenére, a „sum”, a *vagyok*, vagyis az emberi élet értelme és értékei súlyos veszteségeket szenvedtek. Ezek kegyetlen történeti tények. A keresztyén etika területén ebben a vonatkozásban bőven van a teológiának feladata. Talán az újkori teológiai újulás jegyében fel kell újítanunk a

neves középkori gondolkodó teológus, Canterbury Anselmus tételének értelmét: „credo ut intelligens” – *biszek, hogy tudjak, hogy értsem a dolgokat.*

Az előbbi gondolatok szoros közelében kell szólnunk az ún. posztmodern korszak sajátos gondolkodásbeli és etikai nyomorúságáról, az agnosztikus életérzés uralmáról. A relativizmus uralma mindent megkérdőjelez, s az embert ismeretelméletileg és etikailag a nihil felé sodorja. Az emberi gondolkodásnak régi dilemmája ez, melyet az igazság iránti szkepszis határoz meg. Egy új nézőpontot tár elénk Jézus bizonyágtétele, amikor nem valamiféle elméletet, hanem az ő személyét jelenti ki igazságnak: „Én vagyok az út, az igazság és az élet.” Ez az igazság szabaddá teszi az embert azzal, hogy az életet és az igazságot szoros kapcsolatba hozza (Jn 14,6; 18,37–38).

Korszakunk nyomasztó történelmi jelenségei között a bibliai megváltástan jegyében szólnunk kell arról is, hogy – az ismert kultúroptimizmus ellenére – az emberi történelem válságjelenségei megállíthatatlanul globális jelleget hordoznak. Az ember, a népek, a kultúrák a tudományos fejlődés következtében közel kerültek egymáshoz, de ez nem megbékélést, hanem félelmet jelent. A válságok, a háborúk nem korlátozódhatnak többé egy országra vagy egy földrészre. Az ember alapvetően nem változott, és ezért az informatika tudománya, a kommunikáció eszközeinek hatalmas fejlődése a félelemnek, a terrornak formájává válnak. A globalizmusnak ez a tartalma nem megbékélést, hanem kiszámíthatatlan veszélyeket jelent a felebaráti közösségekre. Az egyház, az egyházak megújulása hozhat globális gyógyulást. Azért kell imádkoznunk, hogy az egyházak, a gyülekezetek ilyen értelemben közeledjenek egymáshoz. A népek, a keresztyén felekezetek nemes történelmi identitása megmaradhat, de szükséges ez identitás evangéliumi értelmezése jegyében a folyamatos gyógyulás és közeledés. Így a missziológia, ezen belül a kultúrmissziológia sajátos hangsúlyt nyerhet. Az újszövetségi értelemben vett prófétai ajándékokra ebben a vonatkozásban is nagy szüksége van az egyháznak.

Teológiai professzori tevékenységem idején a rendszeres teológia hatalmas területét próbáltam ismertetni a hallgatókkal. A rendszeres teológia újkori története igen gazdag irodalmában és nézőpontjaiban. Szükségesnek tartottam a szakterületek sajátosságait és mély összefüggéseit felmutatni a hallgatók előtt. Ezt szolgálta a teológiai enciklopédia oktatása is, melyre az elsőévesek közt került sor.

Az utóbbi években, évtizedekben a teológiai etika kérdéseinek időszerű vizsgálata nagy hangsúlyt nyert a teológiai irodalomban. A szociológiai, ökológiai, gazdasági kérdések tárgyalására sok tanulmány született. Néha elsikkadni látszott, de többnyire érvényre jutott az a szempont, hogy az etikának a dogmatikával szoros kapcsolatban kell maradnia, hogy teológiai karaktere, bizonyágtévő egyházi hangsúlya nyilvánvalóvá legyen. A hallgatók szerették e témakört és több dolgozatot is írtak e gazdag témakör ihletése nyomán.

Teológiai Akadémiánk jövőbeli életére és működésére Isten országa szolgálata jegyében, egyházunk és gyülekezeteink épülésére a kegyelmi ajándékok gazdagságát kívánom, és kérem a lelkipásztori szolgálatra felkészülő fiatalok életén keresztül is.